

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МАЙЧИН ТУРСКИ ЕЗИК ЗА ВТОРИ КЛАС – ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ИЗБИРАЕМА ПОДГОТОВКА

I. Общо представяне на учебната програма

Учебната програма за втори клас (ЗИП) е изготвена в съответствие с Рамкови изисквания на МОН за разработване на учебни програми по майчин език от 26.06.2001 г.

Образователно-възпитателният процес по майчин турски език във втори клас се реализира като езиково и литературно обучение в ЗИП на системата на общообразователната подготовка. Във втори клас продължава процесът на овладяване на езикови и литературни знания, започнал в първи клас, като същите се обогатяват и надграждат.

Обучението по учебния предмет се осъществява чрез **учебник** по турски език и литература, който съдържа:

- фолклорни и художествени произведения, подходящи за възрастта на учениците;
- уроци, които интерпретират основни езикови категории и норми на книжовния турски език и съдържат практически задачи, свързани с изучаваното езиково явление;
- уроци за формиране на комуникативно-речеви умения и компетентности;

Учебната тетрадка съдържа конкретни практически задачи, свързани с изучаваната езикова тема и задачи за формиране на комуникативно-речеви умения и компетентности.

Учебната програма е съставена за максималния брой часове за задължително избираема подготовка във втори клас - 64 учебни часа годишно, определени с Наредба №6/28.05.2001г. за общообразователния минимум по класове, етапи и степени на образование, но може да се реализира и в друг обем.

Учебните часове са разпределени както следва:

Турски език – 0,5 часа седмично (1 час през седмица)

Формиране на комуникативно-речеви умения и компетентности – 0,5 часа седмично (1 час през седмица)

Литература - 1 час седмично

Предложеното в учебната програма учебно съдържание е предвидено за два учебни часа.

II. Цели на образователно-възпитателния процес по майчин турски език във втори клас (ЗИП)

Чрез образователно-възпитателния процес по майчин турски език във втори клас (ЗИП) се цели:

- Развитие на уменията на учениците за овладяване на майчиния език чрез формиране на основните комуникативно-речеви умения – слушане, говорене, четене и писане в зависимост от комуникативната цел;
- Овладяване на начални знания за строежа на езика и езиковите и речевите единици; за някои правоговорни, правописни и граматически норми на турския книжовен език;
- Формиране на умения за възприемане, осмисляне и интерпретиране на художествен текст съобразно възрастта им;
- Развитие на личността на детето чрез системно изградени междупредметни връзки, особено с обучението по български език и литература;
- Формиране на отношение на толерантност към културната различност, приобщаване към общочовешките ценности и изграждане на съзнание за етническа принадлежност и национална идентичност.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ТУРСКИ ЕЗИК ВЪВ ВТОРИ КЛАС И УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебно съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия	Контекст и дейности	Възможности за между-предметни връзки
Я Д Р О С Л У Ш А Н	Ученикът умее да изслушва другите участници в общуването. Ученикът се включва в диалога, без да прекъсва останалите участници.	Ученикът: - се ориентира с помощта на учителя за мястото си в определена комуникативна ситуация. Ученикът: - може да се включи адекватно в диалог с помощта на учителя.	диалог diyalog	На учениците се дава възможност да: - изслушват внимателно и търпеливо събеседниците си и изразяват мнението си. На учениците се дава възможност да: - се включват адекватно в диалог с помощта на учителя.	Човекът и обществото

Е					
Я Д Р О Г О В О Р Е Н Е	<p>Ученикът разказва, описва, задава въпроси, дава отговори, обяснява, като използва уместно езикови средства, характерни за ситуацията на общуване, съобразно участниците в нея, темата, целта и условията.</p> <p>Ученикът използва уместно класовете думи в зависимост от комуникативната цел.</p> <p>Ученикът използва уместно съобщително и въпросително изречение в зависимост от комуникативната цел.</p> <p>Ученикът разпознава художествен и нехудожествен текст; проза и стихове.</p>	<p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - може да се ориентира в комуникативната ситуация и участниците в нея с помощта на учителя; - може да използва с помощта на учителя основните езикови и речеви единици (звук, сричка, дума, изречение, текст) в конкретната комуникативна ситуация; - може да разказва, описва, задава въпроси, дава отговори, обяснява във връзка с изучаването на конкретна тема. <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - умее да използва уместно съществителни имена, прилагателни имена и глаголи. <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - може да разграничава и да си служи със съобщително и въпросително изречение в зависимост от комуникативната цел. <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - може да разпознава в практически план художествен и нехудожествен текст; проза и стихове. 	<p>съществително име ad прилагателно име belirleç глагол eylem</p> <p>автор yazar поет şair</p>	<p>На учениците се дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - отговарят на въпроси; - задават въпроси; - разказват чута или прочетена история; - участват в диалог; - използват формулите за вежливост и учтивост; - описват случка, явление, предмет, животно, човек. <p>На учениците се дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - избират същ. имена, прилаг. имена и глаголи, подходящи за смисъла на изречението. <p>На учениците се дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - участват в диалог, като съставят съобщителни и въпросителни изречения; - използват съобщ. и въпр. изречения при общуване. <p>На учениците се дава възможности да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - преразказват кратки разкази, приказки, басни и анекдоти; - рецитират 	<p>Български език и литература</p> <p>Човекът и природата</p> <p>Български език и л-ра (сравняват изучени приказки, пословици,</p>

	<p>Ученикът разграничава основните моменти в развитието на действието в повествователен текст.</p> <p>Ученикът участва в беседа по съдържанието на литературната творба.</p> <p>Ученикът създава устен текст с помощта на визуална опора.</p>	<p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - може да преразкаже с помощта на учителя отделни епизоди или цялото произведение. <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - може да отговаря на достъпни въпроси, свързани със съдържанието на изучавания текст – случка, герои и пр.; - може да изказва мнение и да прави кратък коментар по повод на изучаваното литературно произведение. <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - може с помощта на учителя да разказва по картина или по серия от картини; - може да опише това, което наблюдава. 	<p>епизод epizot</p> <p>литерату-рен герой edebi kahraman</p>	<p>стихотворения; - изпълняват народни песни. На учениците се дава възможности да: - преразказват отделни епизоди или цялото произведение (разказ, приказка, басня, анекдот). На учениците се дава възможност да: - изразяват отношението си към случката и героите в литературното произведение; - аргументират предпочитания-та си; - обрисуват с думи картини от литературното произведение. На учениците се дава възможност да: - описват наблюдавана картина или серия от картини; - описват наблюдавана случка, явление, животно, човек.</p>	<p>басни на български и турски език) Музика</p> <p>Български език и л-ра (трансфер на знания)</p> <p>Изобразително изкуство</p> <p>Човекът и природата</p>
--	---	---	---	--	--

<p>Я Д Р О</p> <p>Ч</p> <p>Е</p> <p>Т</p> <p>Е</p> <p>Н</p> <p>Е</p>	<p>Ученикът чете наум и чете на глас гладко, с адекватна интонация и темп, правилно поставя паузите; доказва, че е разбрал смисъла на прочетеното.</p> <p>Ученикът чете и различава в практически план основни литературни жанрове като приказка, разказ, стихотворение, басня, пословица, народна песен и анекдот; открива достъпни фигури на речта като епитети и повторения, и чете по роли, за да изрази образната им функция в художествения текст.</p>	<p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - може да чете наум и на глас гладко, с подходяща интонация и темп, като правилно поставя паузите, достъпни фолклорни, художествени и научно-популярни текстове и се ориентира в съдържанието им. <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - може да различава с помощта на учителя фолклорна и литературна приказка; - може да чете и преразказва народни и авторски приказки, басни, разкази, анекдоти; - може да чете и рецитира достъпни за възрастта стихотворения; - може, с помощта на учителя, да коментира и изрази отношение към прочетеното; - може да открива достъпни фигури на речта като епитети и повторения, както и да чете по роли, за да изрази образната им функция в художествения текст; - може с помощта на учителя да подбира фрагменти от художествен текст, за да отговори на въпрос и да обоснове отговора си. 	<p>разказ öykü басня fabl пословица atasözü народна песен halk türküsü анекдот fikra четене по роли rollere göre okuma епитет vasıf повторение yineleme подборно четене seçmeli okuma</p>	<p>На учениците се дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - четат изразително и коментират литературни текстове; - четат с подходяща интонация и темп; - правилно поставят паузите при четене. <p>На учениците се дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разграничават проза и поезия; - избират роли и четат по роли; - четат подборно фрагменти от художествен текст; - откриват достъпни за възрастта епитети, повторения; 	<p>Български език и л-ра (трансфер на знания)</p>
<p>Я Д Р О</p> <p>П И</p>	<p>Ученикът владее основни норми на графичната и писмена система на турското писмо.</p>	<p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - може да пише правилно и четливо буквите от турската азбука. 		<p>На учениците се дава възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да пишат думи, изречения и кратки текстове. 	

	<p>Ученикът владее основната употреба на пунктуационните знаци и умее да отделя изреченията в текст, като означава началото и края им.</p> <p>Ученикът създава текст, в който предава съдържанието на чужд повествователен текст.</p> <p>Ученикът създава кратко съчинение по наблюдение; може да напише и адресира лично писмо, поздравителна картичка и покана.</p>	<p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - може да обозначава началото на изречение с главна буква и края му с точка и въпросителен знак в зависимост от вида на изречението; - може да използва запетая при изброяване и при наличие на обръщение в изречението. <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - може да създава писмен текст, чрез който подробно да преразказва съдържанието на фолклорен или художествен източник. <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - може с помощта на учителя да създаде кратък текст по наблюдение; - може да напише кратко лично писмо и да го адресира правилно; - може да напише текст за поздравителна картичка; - може да напише текст за покана. 	<p>запетая virgül</p> <p>подробен преразказ ayrıntılı anlatım</p> <p>съчинение по наблюдение gözlemlere dayanan yazılı anlatım ahştırması лично писмо özel mektup поздравителна картичка kutlama kartı покана davetiye</p>	<p>На учениците се дава възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пишат правилно съобщителни и въпросителни изречения; - поставят запетая при изброяване и след обръщение. <p>На учениците се дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - преразказват подробно съдържанието на повествователен текст. <p>На учениците се дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - описват предмет, явление, животно, човек; - пишат и адресират лично писмо; - пишат текст за поздравителна картичка, като изказват благопожелание по случай традиционен или религиозен празник; - пишат текст за покана. 	
--	---	---	--	--	--

V. Общи и специфични методи и форми за оценяване постиженията на учениците

Оценяването на постиженията на ученика по майчин турски език във втори клас се осъществява съгласно Наредба № 3/15.04.2003 г. за системата на оценяване. Оценяването има за цел установяване на постигнатите резултати от учениците по време на учебната година и поставяне на текущи и годишни оценки.

В началото на годината се установява входното, а в края – изходното равнище за знанията и уменията на учениците.

Очакваните резултати от обучението по майчин турски език във ЗИП, описани в учебната програма, се установяват чрез:

- наблюдение;
- диктовка;
- препис;
- задачи за създаване на кратки текстове в устна и писмена форма;
- задачи за четене на глас и по роли, подборно четене;
- преразказ на фолклорен и художествен текст;
- словесно обрисване;
- разказ по картина или по серия от картини;
- тестови задачи.

VI.Методически указания за прилагане на учебната програма по майчин турски език във втори клас (ЗИП)

Във втори клас продължава процесът на усъвършенстване уменията на учениците да си служат в практически план с езиковите и речевите единици, с които са се запознали в предходния клас, а именно – звук и буква, дума, изречение, текст.

Езиковите знания за:

- правоговор и правопис на беззвучни съгласни в края на думата; пренасяне на части от думата на нов ред; правоговор и правопис на ğ;
 - частите на речта (съществително име, прилагателно име и глагол); правопис на съществителни собствени имена, когато приемат различни окончания; образуване на умалителни съществителни и прилагателни имена; правопис на въпросителни глаголни форми;
 - за изговор, правопис и употреба на съобщително и въпросително изречение;
 - употреба на точка, запетая, въпросителен знак
- се усвояват в практически план с помощта на учителя.

Конкретните практически задачи, които предполагат: съставяне и конструиране на кратък текст; съставяне на изречение (съобщително и въпросително); видоизменяне формата на думата за число (съществително име, прилагателно име и глагол); проверката на правописа и правоговора на думи, завършващи на беззвучните съгласни ç, k, p, t в края на думата съдействат за непринудено и достъпно усвояване на абстрактната езикова информация чрез използваните в учебника или предложени от учителя текстове.

Литературните знания за възприемане и осмисляне на литературно произведение чрез изучаване на познатите от първи клас литературни видове – разказ, приказка, стихотворение, гатанка, броилка - се допълват и усвояват посредством изучаване на басни, анекдоти, пословици и народни песни. Теоретична информация за тези литературни видове не се поднася.

Възприемането и осмислянето на художествен текст се осъществява по време на беседата чрез подборно четене, преразказ, четене по роли, изразително четене, словесно обрисване, илюстриране. На практическа основа се изграждат начални представи за литературен герой, епитет и повторение.

Комуникативно-речевите умения на второкласниците се формират и усъвършенстват чрез задачите за конструиране на текст, свързан с езикова цел и задачи за съчиняване на собствен текст по дадена словесна или визуална опора – кратко съчинение-описание на наблюдавано явление, човек, животно, предмет; разказ по картина или по серия от картини.

Наред с изучаването на фолклорни произведения учебната програма по майчин турски език за втори клас предполага изучаването на достъпни литературни произведения за деца от известни турски, български и световни поети и писатели. Важно условие е тематиката на текстовете да бъде съобразена с празниците от националния и природния календар, с празниците от календара на турския етнос, с общочовешките ценности.

Авторски колектив:

Председател: Фикрие Мехмед – ст. експерт по майчин език в РИО, гр. Шумен

Членове: 1. доц. д-р Нели Иванова – СУ “Св. Климент Охридски”

2. Бюлент Кърджалъ – асистент в ШУ “Епископ Константин Преславски”

3. Иван Иванов – ст. експерт по начално образование в РИО, гр. Шумен

4. Гюнел Фадли – учител в III ОУ “Димитър Благоев”, гр. Шумен